

Не можна погодитись з думками про те, що в Україні зменшення ставок основних податків та істотного збільшення бюджетних видатків є неприйнятними з таких міркувань соціальні зобов'язання істотно перевищують фінансові можливості держави [4, с. 25].

В Україні існують достатні можливості для послаблення фінансового тиску на реальний сектор економіки за умови збереження виконання державою соціальних зобов'язань. Наприклад, у сфері оподаткування доцільно здійснити такі зміни:

1) перейти від плоскої до прогресивної шкали оподаткування фізичних осіб (що застосовується у більшості провідних країн світу);

2) запровадити прогресивну шкалу оподаткування майна (нерухомого та рухомого) з підвищенням ставок оподаткування для найбагатших верств населення;

3) підвищити акцизні збори за предмети розкоші.

Література

1. Барановський О. Антикризіві заходи урядів і центральних банків зарубіжних країн // Вісник НБУ. — Квітень 2009. — С. 8—17.

2. Бобров Є. А. Аналіз причин виникнення світової фінансової кризи та її вплив на економіку України // Фінанси України. — 2008. — № 12. — С. 33—42.

3. Курило О. Дослідження питань бюджетно-податкового регулювання в системі міжнародних валютно-фінансових відносин // Зб. наук. праць. Вип. 52. — К.: ІСЕМВ НАН України, 2007. — С. 91—97.

4. Луніна І. О., Каліцька В. В., Короткевич О. В., Фролова Н. Б. Шляхи мінімізації впливу фінансової кризи на бюджет України // Фінанси України. — 2008. — № 12. — С. 22—26.

УДК 336.7

І. П. Соколовська

АНТИКРИЗОВІ ЗАХОДИ ТА ДОСВІД ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Україна, як і більшість інтегрованих у світові ринки країн, не змогла уникнути негативних наслідків світової кризи. Однак, на відміну від західних країн, кризу в українській банківській системі відрізняє суто національна специфіка, пов'язана з рекорд-

ною девальвацією гривні (яка втратила 60 % до кризової вартості), різким відтоком іноземного капіталу та масовим вилученням вкладів населенням.

Фінансовий результат, отриманий національною банківською системою за підсумками 2009 р. (сукупний чистий збиток 179 банків, що функціонували в Україні, за даними НБУ, перевищив 31 млрд грн), пояснюється, у першу чергу, складною макроекономічною ситуацією, яка відображала як вплив світової кризи на економіку України, так і наслідки неефективних дій органів законодавчої та виконавчої влади. Зокрема, в умовах 15 % скорочення ВВП, зниження на 11 % реальних доходів населення, збитків підприємницького сектору, збереження високих інфляційних очікувань, ризики банківської діяльності залишаються об'єктивно високими.

Поточна ситуація на фінансовому ринку та перспективи 2010 року вказують на можливість поступового відновлення позитивної динаміки показників банківської діяльності, що відповідає відносній стабілізації на світових ринках та в національній економіці. Розробка стратегічних напрямів антикризової економічної та грошово-кредитної політики є необхідною умовою покращення ситуації на фінансовому ринку та економіці в цілому.

Підвищення ефективності впливу державних установ на економічні процеси, у першу чергу, залежить від узгодженості дій різних гілок законодавчої та виконавчої влади. Це передбачає визначення спільної стратегічної мети окремих складових економічної політики держави. Переконані, що на даному етапі такою метою повинно бути подолання негативних наслідків світової кризи.

У зв'язку з цим органи державного управління повинні терміново переглянути вимоги нормативних актів, що приймалися у докризовий період та не враховують особливостей поточного моменту.

Доцільність таких дій підтверджується світовим досвідом. Так, регулюючі органи монетарної влади у світовій практиці на сучасному етапі використовують заходи, спрямовані на підтримку банківського сектору з метою відновлення кредитування господарюючих суб'єктів як ключової умови стабілізації економіки. У першу чергу, зусилля центральних банків більшості країн мають на меті усунення шоків ліквідності та недопущення масового банкрутства фінансових інститутів шляхом:

— використання зрозумілого механізму рекапіталізації комерційних банків;

— лібералізації доступу банків до рефінансування: встановлення прозорих, недискримінаційних правил отримання ресурсів, прискорення прийняття рішення;

— зниження ставок та зростання термінів рефінансування;

— розширення критеріїв забезпечення під надані позики та контроль за їх використанням;

— запровадження порядку формування банками резервів у відповідності з міжнародними стандартами та зниження норм резервування.

Стратегічною помилкою Національного банку України є негнучкість монетарного регулювання, що означає збереження докризових вимог, або їх корекція з великим запізненням. Так, НБУ продовжує застосовувати жорсткі нормативи, виконання яких комерційними банками в умовах глобальної фінансової кризи є нерéalним. Зокрема, банки не мають змоги розробити у встановлені НБУ терміни план поетапного (щомісячного) зменшення розбалансованості між активами та пасивами більше року, який був би прийнятним до виконання в умовах тотального дефіциту довгострокових фінансових ресурсів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Така позиція регулятора призводить до визнання переважної більшості українських банків неплатоспроможними, що ще більше загострює кризові явища в економіці України.

Крім цього, посилення вимог НБУ щодо капіталізації вимагає вкладення додаткових коштів у капітал банків з боку акціонерів, що в умовах глобальної кризи ліквідності призведе до значного обмеження інвестиційного потенціалу економіки та подальшого поглиблення рецесії. Проблема капіталізації є значною мірою наслідком більш глибоких системних проблем, пов'язаних із забезпеченістю фінансовими ресурсами всієї економіки. Рішення цієї проблеми лежить, у першу чергу, у сфері стабілізації загально-економічного та фінансового становища, а тому тиснути на банки, примушуючи їх нарощувати власний капітал в умовах кризи неприпустимо.

Окремої уваги потребує перегляд норм, що регулюють безготівковий та готівковий валютний ринок. З початку кризовий явищ в економіці НБУ прийняв цілу низку нормативних актів, які суперечать один одному, порушують механізм функціонування валютного ринку, встановлюють незрозумілі та непрозорі правила поведінки. Разом з тим на законодавчому рівні так і не вдалося здолати могутнє лоббі експортерів та запровадити обов'язковий продаж 50 % валютної виручки, що сприяло б зростанню пропозиції іноземної валюти та стабілізації курсу гривні.